

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಯ ಸ್ವರೂಪ

ಡಾ. ಕೆಂಗಲ್ ಮೂರ್ತಿ ಕೆ. ಜಿ., ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಸಿಎಂಆರ್
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬಾಣಸವಾಡಿ, ಬೆಂಗಳೂರು

Abstract: ಸಂವೇದನೆ ಎಂಬುದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಒಳಿತನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತದ್ದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರನ ತಾಯಿ ಅವನಿಗೆ ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸು, ಬಾವಿಯನ್ನು ತೋಡಿಸು, ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕವರನ್ನು ಬಿಡಿಸು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಹಿತನುಡಿ ವಿಜಯನಗರದ ಶಾಸನವೊಂದರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜನಪದದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯು ಹೇಳುವ 'ಒಳ್ಳೆಯವರ ಗೆಳೆತಾನ ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ ಹಂಗ, ಕುಲ್ಲಾರ ಗೆಳೆತಾನ ಮಾಡಿದರ...' ಮುಂದುವರಿದು 'ಕೊಟ್ಟು ಕೊರಗಲು ಬೇಡ, ಇಟ್ಟು ಹಂಗಿಸಬೇಡ, ಎಷ್ಟುಂಡರೆಂದು ಅನಬೇಡ...' ಎಂಬುವಂತಹ ತಾಯಿಯ ನೀತಿ ಸಂದೇಶದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಒಳಿತಿನ ಆಗರ್ಭವಂತಕೆಯ ಪ್ರತೀಕ ತಾಯಿಯೇ; ಅಂದರೆ ಹೆಣ್ಣೇ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಸಂಗತಿಗಳು ನಮಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದು 67 ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದರೂ ಸಹ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂಗಾತಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ 'ಕ್ರಿ.ಪೂ. 15ನೇ ಶತಮಾನದ ಹಮ್ಮೂರಬಿಯ (ಬೆಂಬಿಲೋನಿಯಾದ ರಾಜ) ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹಿತ ಮಹಿಳೆಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡಿರುವುದು ದಾಖಲಾಗಿದೆ'.

Key Words: ಶಾಸನ, ಸಂವೇದನೆ, ಅಂತಃಕರಣ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಶೋಷಣೆ, ಪರಂಪರೆ, ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಉದಯವಾದಂತಹ ಧರ್ಮಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಹಲವು ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಬದುಕುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿವೆ. ಈ ಶೋಷಿತ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಸಹ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿವೆ. ಜೈನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತಹ ಸನ್ಯಾಸಿನಿಯರನ್ನು 'ಕಂತಿಯರು' ಅಥವಾ 'ಅಜ್ಜಿಯರು' ಎಂದು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದೆ. ಇವರು 'ಲೋಯ' ಎಂದರೆ ಕೇಶ ವಿಚ್ಛೇದನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇವರಿಗೆ ನಗ್ನತೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿಲ್ಲ. ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಒಗೆಯಕೂಡದು ಎಂಬ ನಿಯಮಗಳಿದ್ದವು. ಇವರು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದು' ಎಂದಿವೆ. ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಗಂಡು ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಹೆಣ್ಣು ಕನಿಷ್ಠ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಗಂಡು ಮಗುವಿನಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಸ್ತ್ರೀ ಶೋಷಣೆಯ ಮೊದಲ ಶೋಷಕಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಗುವಿನ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಾಗಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಹಲವು ಹರಕೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಇಂದಿಗೂ ಬದಲಾಗಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕಾರಣೀಭೂತಳು ಎಂದು ಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಯಾರಲ್ಲಿ; ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ; ಉದಯವಾಗುತ್ತವೆಯೋ! ಅದನ್ನು ಕಾದು ನೋಡಬೇಕಿದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಸಂಕುಲವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು, ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಸಾರುವ ಜೈನಧರ್ಮವೂ ಕೂಡ ಹೆಣ್ಣು ಸನ್ಯಾಸತ್ವ ಸೀಕರಿಸಿ, ಸತ್ತು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಗಂಡಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಕಂತಿಯರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜೈನ ಮಠಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಾಕಷ್ಟು ಜನ ಶಿಷ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯೆಯರನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿರವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಸಿಸಾಮಿಯಬ್ಬೆ ಎಂಬಾಕೆ ತನ್ನ ಸಾವು ಸಮೀಪಿಸಿತೆಂದು ತಿಳಿದು, ತನ್ನ ತಲೆಯ ಕೂದಲನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಪ್ರಭಾವತ ಕಂತಿಯರೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡು

ಸನ್ಯಾಸನ ವಿಧಿಯಿಂದ ಮಡಿಯುತ್ತಾಳೆ.’ ಹೆಣ್ಣಿನ ತಲೆಯ ಕೂದಲು ಸೌಂದರ್ಯದ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವಳಲ್ಲಿ ಕೂದಲು ಇದ್ದರೆ ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂದಲು ಇರಬಾರದು ಎಂದು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದ ಆಲೋಚನೆ ಇರಬಹುದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನೆನೆಯಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಗಂಡನ ಮರಣದ ನಂತರವೂ ಬದುಕಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಕುರೂಪಿಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಬದುಕಬೇಕಿತ್ತು. ಇದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು “ಘೇಣಿಯಮ್ಮ” ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಆಸೆ-ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಸನ್ಯಾಸತ್ವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೂ ಸಹ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಕೇಶಮುಂಡನದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಈ ಸಮಾಜ ನೀಡಿದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಮಠಾಧೀಶೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಬರುಬರುತ್ತಾ ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕ್ಷೀಣಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಪುರುಷ ಸಮಾಜದ ಕಬಂಧಬಾಹುಗಳ ಚಾಚು ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದಿರದು, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಂದು ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು; ಅವಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯವಿದೆ.

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿ. ‘ದೇವದಾಸಿಯರು ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನ ದಾಸಿಯರು, ದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ಮೀಸಲಾದವರು ಎಂದರ್ಥ.’ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಅವಳು ದೇವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ದೇವದಾಸಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಅವಳು ಬೇರೆ ವಿವಾಹವಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ, ದೇವಾಲಯ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬದುಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಶಾಸನಗಳು ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅಂಗಭೋಗ, ರಂಗಭೋಗ ಎಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ದೇವರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕಾದವರು ಯಾರು? ಹಾಗೂ ದೇವರು ಎಂದರೆ ಯಾರು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೊಡಬಾರದಿತ್ತು. ಅದೇನಿದ್ದರೂ ಕೆಳಜಾತಿಯವರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪವಿತ್ರ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ದೇವರು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆಯೇ? ಅವನ ಪ್ರತಿರೂಪವಾದ ಪೂಜಾರಿ ಇದ್ದಾನೆ. ದೇವರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಬಂದ ಈ ಕನ್ಯೆ ಮೊದಲು ಪೂಜಾರಿಯ ಜೊತೆ ಮಲಗಬೇಕು; ನಂತರ ಪ್ರಜೆಗಳು ‘ದೇವರು’ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ ರಾಜನ ಜೊತೆ ಮಲಗಬೇಕು. ತದನಂತರ ರಾಜನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಮಲಗಬೇಕು. ಇವರು ಉಂಡು ಬಿಸಾಡಿದ ನಂತರ ಉಳಿದವರು

VOL – 01, ISSUE – 02,

SEPTEMBER -OCTOBER, 2025 / 3

ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಆಹಾರವಾದಳು. ಕಾಮುಕರು ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ತಿಂದರು. ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕನ್ನು ಮೂರಾಬಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದರು. ದೇವದಾಸಿಯರು ರಂಗದ ಮೇಲೆ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 3ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಳಿದಾಸನ ಮೇಘದೂತ ಕೃತಿ ಮೊದಲಿಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನರ್ತಕಿಯರಿದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. 'ಹ್ಯುಯೆನ್‌ತ್ಸಾಂಗನು (7ನೇ ಶತಮಾನ) 'ಮುಲ್ತಾನ್' ಎಂಬಲ್ಲಿನ ಸೂರ್ಯದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗಾಯಕಿಯರನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಾಶ್ಮೀರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 7ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿತ್ತೆಂದು ಕಲ್ಹಣನ ರಾಜತರಂಗಿಣಿ ಕೃತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.'

ದೇವದಾಸಿಯರು ಎಂದು ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವರು; ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೀನಾರ್ಥ ಬರುವ ಸೂಳೆಯರು ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡರು. ರಾಜರುಗಳು ಸುಂದರಿಯರಾದ ಕೆಳಜಾತಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ವೇಶ್ಯಾವಾಟಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ 'ಸೂಳೆಗೇರಿಗಳು' ಎಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಮನಸ್ಸು ಭಗವಂತನಿಗೆ, ದೇಹ ಪೂಜಾರಿ, ರಾಜ, ರಾಜಪರಿವಾರದವರಿಗೆ ನೀಡಿ, ದೇವರ ಸೇವೆಯೆಂದೇ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕತೊಡಗಿದರು. ಇದು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತೆಂದರೆ ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಲುಪಿತ್ತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಬದಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಅಪಾಯವನ್ನು ತಾವೇ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಇದ್ದವು. ಇದನ್ನು 'ನಾನು ಕೊಂದ ಹುಡುಗಿ' ಕಥೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಪುರುಷರ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದವರು ಕಾಮಿನಿ ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡರು. ರಾಜ ಕೊಂಡುಕೊಂಡ ಇವರನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತವೆ. ಮಹಾಕೂಟ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿನಾಪೋಟಿ ಎಂಬ ರಾಜಸೂಳೆಯರು ಮಾಡಿದ ದಾನ ಕಾರ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಸೂಳೆ ಮತ್ತು ವೇಶ್ಯೆ ಪದಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸೂಳೆ ದೇವದಾಸಿಯಾಗಿಯಿರಬಹುದು, ವೇಶ್ಯೆ ದೇವದಾಸಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವದಾಸಿಯನ್ನು ವೇಶ್ಯೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. 'ಮಯ್ಯಮರಸರ ಸೂಳೆ ಕಾಡಚ್ಚಿ ಕಾಡಚ್ಚಿಯ ಮಗಳ್ ಕಾಡಬ್ಬೆ' ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಳೆ ಹಾಗೂ ವೇಶ್ಯೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ಭಾವನೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಮುಂದಿನ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹೀನಾರ್ಥ ಬಂದು ಸಮಾಜದ ಕೆಂಗಣ್ಣಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಸರ್ಕಾರ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಷೇಧ ಮಾಡಿದ್ದರೂ, 'ತಮಿಳುನಾಡಿನ ರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ,

ಗೋವಾದಲ್ಲಿನ ಮಂಗೇಶ ದೇವಸ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ಮಲ್ತದ ವಿಷ್ಣು ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಬನವಾಸಿಯ ಮಧುಕೇಶ್ವರ, ಸಿದ್ಧಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಇಟಗಿ, ಭುವನಗಿರಿ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ದೇವದಾಸಿಯರಿದ್ದಾರೆ.’ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ‘ಮುಳ್ಳಿಕಾಗಿ’ ಎಂದು ಕರೆದರೆ, ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ‘ಭಾವಿನ್’ ಎಂದು, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ‘ಬಸವಿ’ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದೈವದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದರೆ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾನೂನುಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಪುರುಷರ ಪರಂಪರೆಯ ಬೇರುಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿವೆ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಅನಕ್ಷರಸ್ಥ, ಮೂಢ, ಅಂದಾನುಕರಣೆಯ ಕೆಳವರ್ಗದ ಬಡ ಜನರನ್ನು ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಸಿ, ಅವರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಈ ಕೂಪಕ್ಕೆ ದೂಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಡವರ ಮನೆಯ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ, ರೋಗ ರುಜಿನಗಳಿಗೆ ದೇವರ ಕೋಪವೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಅವರ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಕಡೆ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬರುವ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಊರಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ದೇವದಾಸಿಯ ಕುಲದವರನ್ನು ಬೆದರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಹೆದರಿದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮುದ್ದಿನ ಮಗಳನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ದೇವದಾಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಕಾನೂನು ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಎದುರಾಗದಂತೆ ಪ್ರಬಲ ವರ್ಗಗಳು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಶಾಸನ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ವಚಿತ್ತಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮಹಿಳೆ, ಶಾಸನ ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತಾಳೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು, ಮಹಾಸತಿಗಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಮಹಿಳಾ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಾಸನ ಶಿಲ್ಪಗಳು ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ವೀರನ ಹೋರಾಟದ ಹಂತ; ಅಪ್ಸರೆಯರು ವೀರನನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಹಂತ; ಹಾಗೂ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಯಾದ ವೀರನ ಹಂತ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯ ಶಿಲ್ಪಗಳೂ ಸಹಭಾಗಿಯಾಗಿ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ವೀರನ ಮರಣದ ನಂತರ ಮೌನವಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬದುಕನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಲುಡಿ - ಸುವರ್ಣ ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-2006
2. ಚಂದ್ರಶೇಖರಯ್ಯ ಬಿ. ಎಂ. - ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪರಂಪರೆ, ಸಿ.ವಿ.ಜಿ. ಬುಕ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು-2010
3. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಕೆ. ವಿ. - (ಸಂ) ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ-1954
4. ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್ ಎಸ್.ಕೆ. - ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ-1972
5. ಶಂ.ಬಾ.ಜೋಶಿ - ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪೂರ್ವಪೀಠಿಕೆ, ಸಮಾಜ ಬುಕ್ ಡಿಪೋ, ಧಾರವಾಡ-1967
6. ಡಾ. ಹೆಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ - ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಡಿ.ವಿ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು-1974
7. ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪೂಜಾರಹಳ್ಳಿ - ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ-2015
8. ಹಾಲತಿ ಸೋಮಶೇಖರ್ - ಮಹಿಳಾ ಚಳುವಳಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ವಿಸ್ಮಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು-2007
9. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ ಎಂ.- ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ (ಕ್ರಿ.ಶ.450-1150) ಸಪ್ತ ಬುಕ್‌ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು-2011
10. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಕೆ. ಮಾಳಿ, ವಿ.ಎಸ್. ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್. ಹಿರೇಮಠರ ಶಾಸನ ಅಧ್ಯಯನ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ-2012